

bizalom (lat. *fides, fidelitas*): a [→remény](#) alapja, hit a másik fél jóindulatában. - Akiben bízunk, arról szilárdan hisszük, hogy kész és tud is rajtunk segíteni, föltárt gyengeségünkkel nem fog visszaélni. A megelőlegezett ~ a *nyitottság*, a kiérdemelt ~ a *megbízhatóság*. Hiánya gyanakvásban, aggályoskodásban, [→szorongás](#)ban és [→kétségbeesés](#)ben mutatkozik meg, torz formája a könnyelműség és a [→vakmerőség](#). Mint a közösségi élet, s főként a [→barátság](#) alapja szoros kapcsolatban áll az [→őszinteség](#) és a [→hűség](#) erényével. Jóllehet a ~ra rá kell szolgálni, ki kell érdemelni, a másra való hagyatkozásban mindig van bizonyos kockázatvállalás. A neveléstud., a lélektan egyaránt foglalkozik a ~ erényével, föltételeivel, jelenségeivel. A. Adler a neurózis egyik fő okát a ~ elvesztését követő csalódottságra vezeti vissza. - Az alapvető, többnyire *tudattalan készség* a ~ra önmagunk, a világ és a lét értelmessége iránt (vallásos emberben Isten iránt; *transzcendentáló* ~) az ún. *ös*~ből fejlődhet ki. Ez az *ös*~ határozza meg pl. a csecsemő kapcsolatát környezetével, főleg az édesanyával. K. Rahner a minden emberben adott, alapvető ~készségben az Istenbe vetett bizalmat is rejtőzködni látja. Az egészséges, gyermeki *ös*~ és a *vallásos ~lehetősége* mindenesetre nyilvánvalóan összefügg. - A ~ *tudatosodás* akkor válik, amikor a másokkal való kapcsolatban a kockázatok vállalása, problémák és krízisek megoldása közben igazolódik. E tudatosodás közben érzelmek kísérik, meghatározzák a helyzetek, függ az emberismerettől, viselkedés-formáktól, vallásos ember ~a függ a hitétől. A tudatosodott ~ tehát egyénekenként változó erejű, azaz nagyon *szubjektív*, nem független a [→bátorság](#) és az [→erősség](#) erényétől. Vsz. e szubjektív jellege miatt a ~ fogalmával a teol. aránylag keveset foglalkozott, jóllehet a ~ mindig hozzátartozik a vallásos megismeréshez. Teol-ilag az Istenbe vetett ~t lehetőleg az egyértelműbb Istenbe vetett hittel fordítják, s a *fides qua creditur*, 'a hit, amellyel hiszünk' ezáltal kapja meg jelentőségét, anélkül azonban, hogy a ~ meghatározott formájaként értelmeznék. Ezzel sokat veszít az istenhitt az eredeti, biblikus, ~keltő emberi tapasztalat közelségéből, ezt kellene újból kifejtenie a ~ teol-jának. - Az *ÓSz-ben* az istenélmény a ~ meghatározott struktúráját és kultúráját teremtette meg. A ~ egyedüli alapja a föltétlenül megbízható és a helyesen *hitt* Isten, míg az emberi/teremtényi megbízhatóság - önmagunk és a másik ember iránt egyaránt - megkérdőjelezhető (*Zsolt 116,10*). Ezt Izr. a tört-e folyamán válsághelyzetekben tapasztalta meg. Amennyiben a ~ léte és kapcsolatot alapoz meg, annyiban azonos a szöv-gel (*Iz 7,9*). Az átlagos vallásos ~ (intézmény, rítus és hagyomány) még nem föltétlenül azonos az Isten szöv-ével, amint azt már a próf-k kritikái, de méginkább Jézus Krisztus tört-e mutatja. A föltétlen isteni irgalom új megtapasztalása a Jézus Krisztussal való sokféle találkozásban a ~ erősödését, új merészségét és kultúráját teszi lehetővé. H.L.